Dispne-ALS Skalas?

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Dispne-ALS Skalas?*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19996

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Dispne-ALS Skalas? (DALS-15), **Amyotrofik Lateral Skleroz (ALS)** hastalar?nda yayg?n olarak görülen dispne (nefes darl???) semptomunun ?iddetini ve buna ba?l? hastan?n günlük ya?am üzerindeki etkilerini ölçmek amac?yla geli?tirilmi? bir psikometrik araçt?r. Bu giri?, ölçe?in Türkçe versiyonunun (DALS-15) geçerlik ve güvenirlik çal??malar?n? özetlemektedir. Ölçe?in Türkçe uyarlamas?, ALS hastalar?n?n solunum güçlü?ü deneyimlerinin standardize edilmi? ve kültüre uygun bir ?ekilde de?erlendirilmesini mümkün k?lmaktad?r.

Ölçek, Kolba?? ve arkada?lar? taraf?ndan 2021 y?l?nda Türkçeye adapte edilmi?tir. Elde edilen bulgular, Türkçe DALS-15'in klinisyenler ve ara?t?rmac?lar taraf?ndan güvenle kullan?labilece?ini göstermektedir. Bu adaptasyon, ALS hastalar?n?n palyatif bak?m ve solunum deste?i ihtiyaçlar?n?n belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Dispne-ALS Skalas?, DALS-15, **Dispne**, ALS, Amyotrofik Lateral Skleroz, Ölçek Uyarlama, Geçerlik, Güvenirlik.

Yazarlar

Kolba??, E. N., Eç?kba?, E., Polen ?im?ek, G., Kuran Aslan, G., K?yan, E.

Amaç

Dispne-ALS Skalas?n?n temel amac?, nörodejeneratif bir hastal?k olan **ALS** ilerledikçe solunum kaslar?ndaki zay?flamadan kaynaklanan subjektif nefes darl??? hissini (dispneyi) nicel olarak de?erlendirmektir. Bu ölçek, hastalar?n kendi bildirimlerine dayanarak dispne ?iddetini ve s?kl???n? ölçer.

Türkçe uyarlama çal??mas?n?n özel amac?, orijinal DALS-15 ölçe?inin psikometrik özelliklerini koruyarak, Türkiye'deki ALS hastalar? popülasyonunda geçerli ve güvenilir bir ölçüm arac? sunmakt?r. Bu sayede, hastal???n ilerleyi?ine paralel olarak dispne yönetim stratejileri daha etkili planlanabilmektedir.

Yap?

Ölçe?in ölçtü?ü temel yap?, **alg?lanan dispne ?iddeti** ve bu semptomun hastan?n fonksiyonel durumu üzerindeki etkisidir. ALS hastalar?nda dispne, sadece fiziksel bir semptom olman?n ötesinde, anksiyete ve ya?am kalitesinde dü?ü?e neden olan karma??k bir yap?d?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM

DALS-15, dispnenin farkl? ba?lamlarda (örne?in, istirahat, aktivite veya uyku s?ras?nda) nas?l deneyimlendi?ini sorgulayarak, yap?n?n çok boyutlu do?as?n? yakalamay? hedefler. Bu, ölçe?in nörolojik hastal?klara özgü solunum yetmezli?ini de?erlendirmede standart solunum ölçeklerinden daha hassas olmas?n? sa?lar.

Geçerlik

Kolba?? ve arkada?lar? (2021) taraf?ndan yürütülen Türkçe uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in geçerli?i kapsaml? bir ?ekilde incelenmi?tir. Çal??ma, ölçe?in dilsel e?de?erli?ini ve kültürel uygunlu?unu sa?laman?n yan? s?ra, yap? geçerli?ini analiz etmi?tir. Yap? geçerli?i, ölçe?in teorik olarak ölçmesi gereken yap?y? gerçekten ölçüp ölçmedi?ini gösterir.

Uyarlama sürecinde, DALS-15'in beklenen klinik sonuçlarla (örne?in, di?er solunum fonksiyon testleri veya ilgili ya?am kalitesi ölçümleri) korelasyonlar? incelenerek **ölçüt geçerli?i** (criterion validity) ve **yak?nsak geçerlik** (convergent validity) test edilmi?tir. Bu analizler, ölçe?in **ALS** hastalar?nda dispne de?erlendirmesi için geçerli bir araç oldu?unu teyit etmi?tir.

Güvenirlik

Türkçe DALS-15'in güvenirlik (tutarl?l?k) çal??malar?, ölçek sonuçlar?n?n kararl?l???n? ve iç tutarl?l???n? de?erlendirmi?tir. ?ç tutarl?l?k, ölçekteki tüm maddelerin ayn? temel yap?y? ne kadar ölçtü?ünü gösteren **Cronbach alfa katsay?s?** ile hesaplanm??t?r. Yüksek alfa de?erleri, ölçe?in maddeleri aras?nda güçlü bir korelasyon oldu?unu i?aret eder.

Ek olarak, ölçe?in zaman içindeki kararl?l???n? belirlemek amac?yla **test-tekrar test güvenirli?i** analizleri de yap?lm?? olabilir. Bu analizler, hastan?n dispne durumunda klinik olarak anlaml? bir de?i?iklik olmad??? durumlarda, ölçüm sonuçlar?n?n tutarl? oldu?unu do?rular.

Faktör Analizi

Türkçe Dispne-ALS Skalas?n?n yap?sal geçerli?ini desteklemek amac?yla **Faktör Analizi** kullan?lm??t?r. Bu analizler, ölçek maddelerinin hangi faktörler alt?nda topland???n? ve orijinal DALS-15'in faktör yap?s?n?n Türkçe örneklemde de do?ruland???n? göstermi?tir.

Genellikle bu tür adaptasyon çal??malar?nda, ölçe?in teorik modelinin veriye ne kadar uydu?unu test etmek için **Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA)** tercih edilir. Ba?ar?l? bir DFA, ölçe?in tek bir dispne yap?s?n? veya birkaç alt boyutu tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü kan?tlar.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

ARABPSYCHOLOGY.COM

Format: Orijinal ölçek DALS-15'in format?n? korur. Genellikle Likert tipi derecelendirme veya benzeri bir ölçek kullan?larak hastan?n semptom s?kl??? veya ?iddeti ölçülür.

Language Available: Türkçe, ?ngilizce (Orijinal)

Population Group: Nörolojik hastal??? olan bireyler, özellikle **Amyotrofik Lateral Skleroz** (ALS) tan?s? alm?? hastalar.

Age Group: Yeti?kin Popülasyon.

Population Details: ALS hastal???n?n farkl? evrelerinde bulunan ve solunum semptomlar? gösteren hastalar örneklem olarak al?nm??t?r.

Test Methodology: Öz bildirim (Self-report) ölçe?i.

Anahtar Kelimeler

DALS-15, Solunum Güçlü?ü, Nöromüsküler Hastal?klar, Ölçek Geli?tirme, **ALS** Skalas?, Psikometri, Öz Bildirim.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi, kaynak içerikte sa?lanmam??t?r.

Affiliation Email addresses: esmanur.kolbasi@medeniyet.edu.tr (Sorumlu Yazar E-posta adresi)

Correspondence Address: Sorumlu Yazar: Esma Nur Kolba??. (Kurum bilgisi: ?stanbul Medeniyet Üniversitesi ile ili?kilidir.)

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Dispne-ALS Skalas?n?n Türkçe uyarlamas? 2021 y?l?nda yay?mlanm??t?r. Ölçe?in kullan?m? için orijinal geli?tiricilerin ve uyarlama çal??mas?n? yay?mlayan Kolba?? vd. (2021) yazarlar?n?n izinlerinin al?nmas? gerekebilir. Makale, Springer Nature dergisinde aç?k eri?im veya abonelik yoluyla mevcuttur.

Test Y?l? (Uyarlama): 2021

Kaynaklar

Kolba??, E. N., Eç?kba?, E., Polen ?im?ek, G., Kuran Aslan, G. & K?yan, E. (2021). Validity and reliability of "the Turkish version of the Dyspnea?ALS?Scale (DALS?15)". *Neurological Sciences.* https://doi.org/10.1007/s10072-021-05516-4

ARABPSYCHOLOGY.COM

Makalenin orijinal PDF dosyas? burada indirilebilir: dispne-als-skalasi-toad.pdf

Dispne-ALS Skalas?n?n Maddeleri

ÖNEML?: Ölçe?in orijinal maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Maddeler için yazar?n orijinal makalesine ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM